

Skovdyrkeren

Nr. 47

Juni-Juli 2017

Plantageportræt

Ugler i skoven

Skydetårne

SKOVDYRKERNE

'Han var klogere, end de havde regnet med'

– om en af Vestjyllands mest interessante plantager

A photograph of a forest landscape. The scene is dominated by tall, slender trees, likely larches, with their trunks forming a vertical grid. The ground is covered in a mix of green grass and low-lying vegetation, including what appears to be a large fern in the foreground. Sunlight filters through the canopy, creating dappled shadows on the ground. The overall atmosphere is bright and natural.

En plantage på flyvesand – med eg og lærk som hovedtræarterne, og hvor der er plantet mere end 100.000 glansbladet hæg som hjælpetræ ved etableringen.

Skovdyrkeren har besøgt Løhrs Plantage ved Ulfborg i Vestjylland – et utraditionelt eksperiment og en plantning med en helt usædvanlig historie, etableret i årene 1942-1972 af den københavnske fabrikant Harry Løhr.

Den nuværende ejer, Svend Sigaard, i Løhrs gamle hytte, som er nænsomt restaureret. Kaminen blev i sin tid skaffet af Flemming Juncker fra et østdansk gods. I reolen ses en del af den litteratur, som gav Løhr det faglige grundlag for anlæg-gelse af plantagen.

Fra plantage til skov

Besøget hos den nuværende ejer, Svend Sigaard, rejser straks spørgsmålet: Hvad er en plantage, og hvad er en skov? Her er der tale om en førstegenerationsplantning på hede. Så det må vel være en plantage. Men den er domineret af løvtræ og lærk, og med en god mængde selvforryngelse i gang overalt. Er det så stadig en plan-tage? Vi vælger at se sådan på det, at den blev etableret som en plantage, men allerede efter 50 år er plantagen i dette tilfælde blevet til en herlig skov. Vi kalder den nu stadig for Løhrs Plantage.

På basis af Harry Løhrs gamle skovhytte og med stor respekt for det gamle miljø har Svend Sigaard opbygget en fin og moderne bolig midt i skoven – hvor han og fru Annette opholder sig, når de ikke er på deres anden skovejendom, Allerup Skov i Vendsyssel. Svend købte plantagen i 2001 af Kirsten Løhr, Harry Løhrs datter.

Når man ankommer til plantagen og stiger ud af bilen i heden på de gamle flyvesandsklitter, bliver man mødt af den fantastiske duft af revling, pors med mere. Vi er i et kerneområde for det vestjyske kronvildt, her mellem de store Søndre og Nordre Klausie plantager og tæt på det gamle Ulborg Statsskovdistrikt.

Svend Sigaard, der er tidligere administrerende direk-tør for Vestas, er en engageret jæger. Fokus er naturligt nok på kronvildtet, og der drives kun riffeljagt i planta-gen. Ud over kronvildtet er der en stigende forekomst af dåvildt. Samt naturligvis lidt råvildt. Der er mærkeligt nok ingen egentlig fast bestand af kronvildt – måske på grund af for meget løvtræ og for få grantykninger.

Ud over bukkepürschen afholdes der tre årlige jagter på kron- og dåvildt. Her drives skovens tre såter igennem med et par mand med små hunde (springerspaniels).

Skoven er ikke præget af mange vildtskader, måske lige bortset fra omkring de sølehuller, som Svend Sigaard har etableret. Det kan hænge sammen med, at det op-rindelige anlæg var domineret af lærk og eg, og derfor mangler man egentlig nogle nåletræstyknings, hvor hjortevildtet kan føle sig trygge. Det må det så finde i naboplantagerne, der i rigeligt omfang er præget af rød-gran, sitkagran og bjergfyr.

Harry Løhr – grundlæg-ger af Løhrs Plantage.

Skitser over de første plantnin-ger fra Løhrs notesbog. Be-mærk, at afdelingerne 42-56 er krydset ud og har fået teksten "Fredet januar 1951". Det er de plantninger, man ser på billedet på forsiden af dette blad, med den fredede hede nederst.

Quercus robur	Stilkeg	Hede
4/4 92 1000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 96 20000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 97 20000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 98 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 99 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 100 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 101 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 102 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 103 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 104 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 105 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 106 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 107 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 108 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 109 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 110 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 111 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 112 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 113 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 114 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 115 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 116 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 117 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 118 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 119 10000	2/4 1000	2/4 1000
4/4 120 10000	2/4 1000	2/4 1000

Et af Løhrs kartotekskort som viser, hvad der er plantet hvornår og hvor samt om priser og provenienser. Kortet er fra plantningerne af Quercus robur (stilkeg) i perioden 1942-1961.

Manden bag plantageanlægget

Plantagen er slet ikke etableret med tanke på jagten, men på den traditionelle træproduktion. Der er på en måde tale om en af de "københavnplantager", som omtales i boganmeldelsen på side 8 i dette blad. Men med den store forskel, at mens de velhavende københavnere ved de store traditionelle plantageanlæg normalt kun medbragte kapital, men overlod den praktiske opgave til en lokal entreprenør – oftest Hedeselskabet – så kom Harry Løhr både med den nødvendige viden og med et utroligt praktisk engagement, der betød, at han selv forestod og deltog i plantningsarbejdet, som stod på over et par årtier – sammen med nogle få nabolandmænd.

Harry Løhr var en københavnsk fabrikant, født i 1893, og ejer af virksomheden Det danske Skriftstøberi, som producerede blysats til datidens trykkerier. Støberiet gav ham den økonomiske basis for hans øvrige gøremål. Hans store interesse lige fra barndommen var botanik, senere udvidet til jordbundsforhold, plantning og skovbrug, som han studerede ved mange besøg i Tyskland og Holland, blandt andet med Flemming Juncker. Det almindelige danske skovbrug var han ikke meget i kontakt med, dog havde han en vis forbindelse til den daværende leder af Forsøgsvæsenet i Jylland, E.C.L. Løfting.

Det bibliotek, han efterlod sig i den selvbyggede hytte i plantagen, hvor han boede hver sommer, mens der blev plantet og lavet kulturpleje, og hvor han også boede under sine sidste år, indeholdt et utal af bøger om botanik, skovdyrkning, jordbundslære og kemi på de europæiske hovedsprog. Bøger fulde af understregninger og kommentarer, hvilket afslører, at de var grundigt læst. Fra starten etablerede han et lille laboratorium i plantagen, hvor han kunne analysere jordprøver med mere.

Der var ifølge hans datter tale om et meget begavet, nysgerrigt og eksperimenterende menneske, som var vant til at stole på sin egen dømmekraft. Han red på hesteryg på tværs af Island flere gange. Han krydsede Sahara på kamel, rejste rundt i Sydamerika og var nær blevet henrettet af bolsjevikkerne i Rusland under oktoberrevolutionen.

Anlægget

Man forstår, at denne mand ikke gik i andres fodspor, men fulgte sit eget hoved. Han anvendte ingen konsulenter eller rådgivere, men stolede på sin egen viden. De lokale eksperter fra Statsskovvæsenet og Hedeselskabet stillede sig meget negative i forhold til, hvad de så. Formodentlig fordi det blev grebet så utraditionelt an. De var jo vant til at arbejde med rødgran og bjergfyr som hovedtræarter. Og her kom en person, der havde helt andre idéer. Han fik heller ingen tilskud til anlægget som alle de andre plantager. Blandt andet på grund af den udbredte brug af lærk, som på det tidspunkt ikke var en anerkendt træart i hedeskovbruget.

Plantagen blev anlagt på klitter af flyvesand. Undergrunden var dog ikke hedeslette, men bakkeø. Harry Løhr havde her købt 125 hektar, og det lykkedes at lave en aftale med fredningsmyndighederne, der betød, at han fik lov til at tilplante de 100 hektar mod at lade de sidste 25 hektar ligge som klithede. (Noget, som ville være helt utænkeligt i dag).

Løhr boede som nævnt selv i en lille selvbygget hytte på ejendommen i lange perioder hvert forår og hver sommer, hvor han styrede plantningen, som blev udført af lokale beboere. I hytten var hverken el eller indlagt vand, og som badekar brugte man et stort jordbundshul, der holdt vand hele året.

Tilplantningen blev grebet meget systematisk an. Efterhånden som arealerne blev taget ind, blev de opmålt og inddelt i afdelinger på 1 hektar hver (100 x 100 meter). Inden plantningen blev der i alle afdelinger gravet jord-

En del spor i plantagen anvendes som vildtagre.

*De seneste to årtier er der skovet over 10.000 m³ i plantagen – mest afkortet lærketømmer af meget fin kvalitet.
Foto: Michael Gehlert*

bundshuller ned til tre meters dybde, hvorfra jordprøver blev analyseret i det lille laboratorium. De afslørede i øvrigt, at jordbunden under sandklitterne de fleste steder var ganske god.

Løhrs nysgerrighed afspejles i træartsvalget. Der blev i alt plantet 191 forskellige arter af træer og buske i plantagen. Hovedarterne var japansk lærk, stilkeg og glansbladet hæg. Næsten alle bevoksningerne blev lavet som blandingsbevoksninger, normalt i rene rækker. Der blev blandet på forskellig måde, men oftest blev der sat eg som hver 8. eller 9. række og mellem egerækkerne skiftevis rækker med lærk og hæg. Alle afdelinger blev adskilt ved en dobbeltrække sitka.

Svend Sigaard ved jagthyttten.

Det var helt utraditionelt. Eg troede sagkundskaben overhovedet ikke på i første generation. Og lærk var som nævnt slet ikke anerkendt i hedeområdet. Men specielt den glansbladede hæg, som stammer fra Nordøstamerika, var helt ukendt. Løhr vidste imidlertid, at den var en fortrinlig pionerplante, der blandt andet var jordbundsdannende, hvilket var vigtigt på den magre sandjord. Samtidig selvsåede den sig villigt, hvilket også blev anset for en fordel. Ifølge Løhrs omhyggelige notater blev der i alt ved anlægget anvendt 103.950 planter af hæg – en plante, som i realiteten har været en velsignelse i plantagen helt frem til i dag. Men som vi naturligvis ved i et vist omfang er blevet en plage andre steder på grund af dens evne til at selvså sig, hvor man ikke ønsker den.

Løhr var som antydnet meget optaget af jordbund og biologi. Han medbragte ofte skovjord fra Sjælland for at indføre det mikroliv, der var nødvendigt for omsætning og jordbundsdannelse, og han lavede en regnormefarm, hvorfra han udsatte forskellige arter af regnorme, især på steder hvor væksten var for svag.

Anlægget blev en succes. Eg og lærk (og bøg i øvrigt) klarede sig fortrinligt og overgik langt, hvad rødgranen og bjergfyrren kunne præstere i naboplantagerne. Årsagen er formodentlig, at de anvendte træarter på grund af et dybere rodsystem i langt højere grad har formået at nå ned til og udnytte den bedre jord under flyvesandet end rødgranen kan.

Han var desværre – som så mange andre – ikke hurtig nok med tyndingerne. Det betød i praksis, at lærken mange steder udkonkurrerede egen, således at resultatet blev næsten ren lærk med hæg i bunden.

De fleste af de mere eksotiske arter har heller ikke kunnet klare sig. Det havde han i og for sig forudset, men han ville prøve dem alligevel. Han skriver således på et tidspunkt til planteskoleejer Brostrøm i Viborg, der var hans planteleverandør: "Send mig 1000 styk af alle de nåletræarter, du har i planteskolen. Jeg ved godt, at de sikkert ikke alle trives, men jeg vil hellere have en botanisk have end en kedelig plantage."

Som nævnt blev anlægget ignoreret eller nedgjort af den lokale fagkundskab på den tid. Også de lokale, som

hjælp til ved anlægget, og som kun kendte de traditionelle tilplantninger, var yderst skeptiske. Men som en af dem mange år senere har udtalt: "Han var klogere, end de havde regnet med."

Status i dag

Så i dag står vi med en plantage, som er blevet til en herlig og produktiv skov. Og som er den fine ramme om Svend Sigaards bolig.

Anlægget har vist os den store betydning af jordbundsforholdene og i det hele taget de biologiske forhold. Det demonstrerer klart værdien af lærken som hjælpetræ og

de mange alternativer til de traditionelle plantage-træarter, blandt andet løvtræet. I denne plantage har man ved dyb faglig indsigt og stor behændighed sprunget nogle af de sædvanlige trin over i den almindelig udvikling fra plantage til skov.

Skovdyrkerne har stået for driften de sidste 25-30 år. Her har hovedindsatsen ligget på tynding af især lærken og egen. En opgørelse viser, at der i perioden er skovet mere end 10.000 m³ træeffekter, hvoraf meget prima lærketømmer.

(phi@skovdyrkerne.dk, inkl. fotos)

Vest

Løhrs plantage ved Ulfborg

Medlem af
Skovdyrkerne

Ejendommen

135 hektar plantageejendom, hvoraf de 100 hektar blev tilplantet i perioden 1945-1965. 25 hektar er hede på flyvesand. Ejet af direktør Svend Sigaard og hans hustru Annette Sigaard.

Man har også en plantage i Vendsyssel af nogenlunde samme størrelse. Den passes også af Skovdyrkerne Vest, idet de personlige relationer overtrumfer den geografiske beliggenhed.

Driftsformål

Skoven bruges, som den er tænkt – det vil sige som en produktionsskov. Men samtidig opbygges den som en velpasset liebhaverejendom med en fornuftig jagt.

Hvad laver I selv?

Sammen med en ven laver vi en række små ting, blandt andet pasning af de mange vildtagre, der er udlagt på mange af sporene.

Hvad bruger I Skovdyrkerne til?

Naturligvis først og fremmest rådgivning. Men også hele skovningssiden, især med tynding i lærken. Ejendommen blev indmeldt i den forrige ejers tid, og medlemskabet er fortsat under Svend Sigaard efter købet i 2001. Svend Sigaard har desuden været i bestyrelsen for Skovdyrkerne Vest i perioden 2008-2016.

Hvorfor er Skovdyrkerne vigtige for jer?

Det var måske et tilfælde, at vi fortsatte som medlem. Men det blev anbefalet af den tidligere ejer, Kirsten Løhr, og Skovdyrkerne var hurtigt på pletten ved ejerskiftet.

Hvad betyder skoven for jer?

Skoven er simpelthen et sted at slappe af efter et langt arbejdsliv.

Guld og grønne skove

Den imponerende og yderst interessante bog om et vigtigt kapitel i de danske skoves historie, nemlig bogen om de såkaldte københavnerplantager i Jylland, er nu blevet genudgivet i en forbedret og forøget udgave. Den må være interessant for enhver skovejjer, der samtidig interesserer sig for vort lands historie.

Ved nederlaget i 1864 mistede vi mere end en tredjedel af landets areal. I bogen "Guld og grønne skove" fortæller pensioneret bygningskonstruktør Jørgen Henneke spændende og farverigt om en af reaktionerne på dette tab, nemlig historien om en række visionære ildsjæle, der tog sagen i egen hånd, overhalede politikerne indenom og viste en konstruktiv vej frem.

De købte store hedearealer i Jylland og transformerede dem til produktiv plantage, blandt andet med faglig støtte fra Enrico Mylius Dalgas og hans Hedeselskab. Dalgas slog i sin argumentation fast, at det var en skam for et land at lade næste 300.000 hektar ligge ubenyttet hen: "Lad de gamle fordomme om Vestjyllands daarlige

Beskaffenhed ikke afskrække Kapitalister og Godsejere fra at undersøge sagen med egne Øjne. Vi sige: Kom selv og se, tag nogle Plantningskyndige med, hør deres Dom og handl saa derefter."

Budskabet blev fanget – først af mange østdanske godsejere og senere af repræsentanter for det københavnske storborgerskab, hvor mange naturligvis også var optaget af, at det gav prestige at være jordejere. Og af de nye jagtlige muligheder. Denne overklasse investerede i enorme hede- og skovområder i Jylland. På ejendommene byggede man pompøse villaer og slotslignende landsteder omgivet af smukke parkanlæg. Men først og fremmest anlagde man store plantager på den sandede hedejord.

Baldersbæk Plantage er også historien om grosserer Holger Petersen. Han var nationalt indstillet, deltog i krigen i 1864, opbyggede senere en blomstrende tekstilvirksomhed i København. Han blev ven og nær samarbejdspartner med Enrico Mylius Dalgas og blev en af de store inspiratorer til skovrejsningen på heden. Han satte ikke sit lys under en skæppe og satte pris på, at de lokale beboere flagede, når han besøgte egnen. Det var heller ikke noget beskedent landsted, han opførte på sin ejendom.

Clasonsborg ved Skarrild, som nu ejes af Danmarks Lærerforening, og hvor Skovdyrkerne har holdt en del møder. Opført fra 1918 på stedet, hvor den initiativrige fabrikant Nis Clason tidligere havde opført en papir- og klædefabrik, der blandt andet udnyttede egnens ressourcer – uld fra hedens får og energien i Karstoft å.

Løndal opført i 1912 i skovene ved Addit i Søhøjlandet mellem Horsens og Silkeborg – 'Danmarks sidste herregård'. Midlerne til ejendommens opbygning kom blandt andet fra kryolit-produktionen i Ivigtut i Grønland. Har i nyere tid været ejet af Lars Kolind, men er senere ejerskiftet til familien Foss, og netop solgt til familien Færch, Holstebro.

Jørgen Henneke skriver: "Ved at gå ind i hedesagen kunne grossererne optræde som fædrelandskærlige, samfundsbevidste personer, der viste vejen frem. Om nogen økonomisk gevinst var der ikke tale. At købe hedejord og lade den tilplante forblev en underskudsforretning i mindst to generationer, hvilket allerede Dalgas havde pointeret, men just derved viste man, at man havde magt og overskud i enhver henseende."

Blandt de godsejere, der deltog, kan nævnes G.J. Moltke fra Bregentved (Klelund), N.F.B. Sehested fra Broholm (Addithus), K.B. Brockenhuus-Schack fra Giesgård (St. Hjøllund) og O.D. Rosenørn-Lehn fra Orebygård (Guldborgland).

Fra byen kom blandt andet grossererne og fabrikanterne Holger Petersen (Baldersbæk), J. Moresco (Fromssejer), Skjold Børgesen (Utoft), J.J.M. Chabot (Kolpengegaard), Alexander Foss (Høvild), F.L. Schmidt (Skærbæk Plantage) og H.P. Hansen (Vadsøgaard, som også omtales nærmere nedenfor).

Kultursammenstødet

Forfatteren fortæller om en række af disse store hede- og skovejendomme og beretter om deres ejere, deres historie og deres pragtboliger og parker skabt af førende, københavnske arkitekter. Samtidig beskrives det kulturelle sammenstød mellem den københavnske, selviscenesatte livsform kontra hedeboernes enkle og spartanske livsførelse.

En datidig besøgende oplever mødet med den jyske virkelighed således: "Vejen er kjedsom, over store sandige Heeder, hvor hverken Folk eller Fæe øjnes; men Lyngen er meget høj, saa den gaar over Hjulnaverne, forbi og igjennem nogle usle Byer, hvis Gaarde havde tarveligt Udseende, uden Skorstenen igjennem det sorte Lyngtag. Bondens Klædedragt var kun maadelig, og Stuerne det modsatte af andre Jyders Værelser, Maden saa ikke meget appetitlig ud, og med alt dette er Folkene dog muntre, goddædige, tienstagtige og giæstfrie, men deres Sprog forstod jeg ikke ganske."

Gammel hedejendom af lyngtørv ca. 1870. Inventaret bestod til dels af kampesten i stedet for stole. Sådanne bygninger fandtes i stort tal overalt på de jyske heder.

Reolpløjning i Gludsted plantage ca. 1900. Reolpløjning udførtes i to tempi: først en skrælpøjning af lyngskjolden med to heste, derpå selve reolpløjningen, med den svære plov forspændt fire heste.

Tilplantningen af Grane plantage ved Bryrup i 1897. Ejendommen skimtes i baggrunden.

Hjerl Hansen med sin hustru ved et af de største grantræer fra det første års plantning (1911) på hederne ved Flyndersø syd for Skive. Billedet er taget i 1915.

Den driftige Hjerl Hansen, der på et tidspunkt var finansminister, var på mange måder en ydmyg mand. Her huset, som han lod opføre på hedejendommen Vadsøgaard som en retrætebolig for sig selv og hustruen.

Herunder den nybyggede Vadsøgaard anlagt i begyndelsen af forrige århundrede på den åbne hede inden tilplantningen.

Mest Vestjylland, men også Midt- og Nordjylland

Alle de etablerede ejendomme ligger der naturligvis endnu – og 10 ud af oprindelig 60 ejendomme er stadig i de oprindelige familiers besiddelse.

I bogen beskrives 18 ejendomme indgående, deres tilblivelse og deres historie. Blandt andet de vestjyske ejendomme Klelund, Baldersbæk, Hølund Søgård, Fromssejer, Gyttegaard, Utoft og Clasonsborg. Desuden en række ejendomme i det område, vi nu kalder Søhøjlandet – blandt andet Kongsø, Løndal, Addithus, Rye Nørskov og Højkol. Samt endelig ejendommene Skramsø, Allingekloster og Vadsøgaard (Hjerl).

Hver ejendomsbeskrivelse er rigt illustreret med mange fotos, der viser situationen i dag, men langt flere fra anlægsperioden. Hertil et aktuelt kort med ejendommen indtegnet. Bogen indledes med en grundig gennemgang af hele baggrunden for den store skovrejsningsindsats og afsluttes med et kapitel om jagten i de nye plantager.

Et eksempel: Hjerl Hede

Når bogen er så interessant, er det fordi den – ud over at beskrive tilplantningen og de enkelte ejendomme – også fortæller indgående om de personer, der gik ind i dette arbejde. Vi vil her som eksempel nævne den københavnske fabrikant, grosserer og politiker H.P. Hansen, som efter købet af en stor hedejendom syd for Skive lagde et lokalt stednavn til sit navn og kom til at hedde H.P. Hjerl Hansen.

Hjerl Hansen var en uhyre dygtig købmand, der startede med at købe smør og ost op fra de dengang nye andelsmejerier, men som hurtigt udvidede virksomheden til

Hjerl Hansen

Baltikum og derefter til Rusland, hvor han i 1917 havde 40 filialer og kontakt til 1500 mejerier. Alt blev dog nationaliseret uden erstatning ved revolutionen, men det slog ikke den kreative Hjerl Hansen ud. Han fortsatte forretningerne, og firmaet havde i 1920'erne en

årlig omsætning på 500 millioner kroner. Han startede produktionen af en række nye ostetyper i Danmark, og i 1930'erne etablerede han firmaet Plumrose, der arbejdede med kødkonserves. I en kort periode omkring Påskekrisen i dansk politik var han desuden finansminister.

Men ved siden af alt dette fik han en dyb interesse for arbejdet med skovrejsning på heden. Han købte i 1910 Vadsøgaard af hedebonden Søren Kr. Pedersen, omfattende hele den vestlige del af Hjerl hede, og plantningerne startede umiddelbart.

Hjerl Hansen havde dog sin egen mening om mangt og meget. Han plantede ikke så skabelonagtigt, som det blev gjort mange andre steder men fulgte i stedet landskabets linjer, han byggede ikke et palæ som så mange andre "københavnere", men et mere beskedent hus, og efterhånden som han så, at mange af lynghederne forsvandt for ploven, begrænsede han sine plantninger. Resten af området – det vil sige 700 hektar – lod han frede ved en frivillig fredning i 1932. Fire år forinden havde han oprettet et frilandsmuseum på stedet – i øvrigt med stor modstand fra Nationalmuseet, der ikke brød sig om konkurrence. Hjerl Hansen døde i 1946. Hans store arbejde med mejeridrift i Sibirien har han selv skrevet om i bogen "Danske Pionerer i Sibirien".

Et andet Danmark

Der har således været mange forskellige typer involveret i den store skovrejsning, der skete på de tidligere heder. Bemærk i øvrigt, at Harry Løhr (som vi omtaler i forrige artikel) faktisk også var en af disse pionerer, blot lidt senere end hovedbølgen omkring århundredeskiftet. Tilsammen har de efterladt os et andet Danmark.

Om hele denne periode, om arbejdet med plantagerne og om dem, der gik forrest, har Jørgen Henneke givet os en flot fortælling, som vi varmt kan anbefale.

Jørgen Henneke: Guld og grønne skove. Københavnerplantagerne i Jylland. 435 sider. Forlaget Henneke & Henneke i Christiansfeld. Bogen kan købes i boghandelen eller direkte hos forlaget for 398 kr. + fragt 60 kr.

(phi@skovdyrkerne.dk – alle fotos er fra bogen)

Ugler – nattens rovfugle

Natuglens tuden en kold og klar februar nat er en velkendt lyd for de fleste mennesker, og natuglen er da også den mest almindelige og bedst kendte af Danmarks ynglende uglearter. Men vi har faktisk seks andre uglearter, som man sjældent ser.

Af Steffen Brøgger-Jensen, biolog og næstformand i Dansk Ornitologisk Forening

Hvor mange har for eksempel hørt skovhornuglens tuden? Skovhornuglen har faktisk en større udbredelse i Danmark, da den i modsætning til natuglen også er vidt udbredt i det vestlige Jylland. Men skovhornuglen lever et stille liv under radaren, og det er faktisk de færreste, der kender dens lavmælte `oh...oh...oh`, der nærmest forsigtigt ytres ved sjældne lejligheder.

Når talen falder på de andre danske ugler, må de fleste af os konstatere, at vi kender forbavsende lidt til deres forekomst og deres liv derude i mørket. Det er synd, for uglerne er som nattens lydløse jægere nogle særdeles spændende og højt tilpassede fugle. Fra den drosselstore og nyindvandrede perleugle til den næsten gåse-

store, monumentale og massive store hornugle med et vingefang på op mod 190 centimeter har uglerne i høj grad delt de natlige jagtmarker mellem sig. Fra regnorme og biller over sovende småfugle og nataktive gnavere til pindsvin og sågar katte, er det kun få dyr og fugle, der kan vide sig sikre for uglernes skarpe nattesyn, lydløse fremfærd og deres særdeles veludviklede hørelse.

Den lydløse flugt skyldes, at uglernes svingfjer har talrige bløde børster og elastiske frynser, der effektivt mindsker den turbulens i vingeslaget, der hos alle andre fugle giver en hørbar flugt. Faktisk er uglefjerenes opbygning så effektiv, at vindmølleindustrien er begyndt at forske i at konstruere vindmøllevinger, der på disse punkter efterligner uglernes svingfjer netop for at minimere den generende støj fra roterende møllevinger.

Vore syv uglearter

Men lad os se nærmere på nogle af de ugler, der yngler i Danmark. Ud af de syv ynglende arter er de tre primært tilknyttet skov eller andre tilgroende biotoper med gamle træer, nemlig natugle, skovhornugle og perleugle. Stor hornugle kan også findes i skov, men findes oftere i gamle, forladte grusgrave. To arter, slørugle og kirkeugle, findes i det åbne landbrugslandskab, og den sidste art, mosehornugle, forekommer meget fåtalligt i store og udstrakte eng- og marsklandskaber.

De fleste andre fugle bryder sig ikke om ugler. Her går en allike til angreb på en natugle.

Den store hornugle er den største danske ugle – nattens uforlignelige rovfugl (tidligere ganske ugleset blandt sin konkurrent: jægerne)

Natuglen er med sin ynglebestand på 4-5.000 par den talrigeste ugle i Danmark, men trods dette mangler den i størstedelen af Vestjylland og på øer som Bornholm, Læsø og Samsø. Arten er som flertallet af vore ugler en udpræget standfugl og selv de flyvefærdige unger flytter ikke langt fra forældrenes territorium. Natuglen, som villigt går i redekasser, har sine tætteste forekomster i gamle løvskove, hvor Dyrehaven ved København kan huse op mod 2 ynglepar per kvadratkilometer. Den yngler i hule træer og gamle sortspættehuller og er derfor helt afhængig af store, gamle træer, der for længst har passeret sidste salgsdato. Natuglen er en stor musejæger, men kan især i byområder også nyde godt af småfugle, ligesom den heller ikke går af vejen for padder og hvirvelløse dyr som regnorme og biller. Artens forkærlighed for gnavere er dog så markant, at dens ynglebestand svinger op og ned i takt med forekomsten af gnavere.

Skovhornuglen har en større udbredelse i Danmark end natuglen og forekommer således også på de fleste af vore øer, hvor der findes egnede levesteder. Ude i den store verden findes skovhornuglen i et kolossalt område, der strækker sig rundt om hele Jorden gennem Europa, det nordlige Asien og Nordamerika, og den findes endda på De Kanariske Øer og Azorerne. Mange søfolk og arbejdere på boreplatforme langt til havs kan bevidne, at denne art kan komme langt omkring, når en skovhornugle pludselig har slået sig ned nogle dage – ankommet over havet ud af ingenting.

I modsætning til natuglen yngler skovhornuglen ikke i hule træer eller i redekasser, men er helt afhængig af at kunne overtage gamle krage- og skadereeder. Derfor er denne ugle også at finde i de jyske nåleskove og i levende hegn. Måske er det netop den hyppige læplantning

i Jylland, der har gjort det muligt for skovhornuglen at sprede sig i det ellers åbne landskab. Trods den større udbredelse er den samlede ynglebestand lidt mindre end natuglens, men med skovhornuglens meget stille adfærd er der næppe tvivl om, at den bliver overset mange steder. Skovhornuglen er som natuglen en stor musejæger, og den jager på bedste kærhøge-manér ved at flyve lavt og roligt over terrænet for så pludselig og helt lydløst at kaste sig over en intetanende mus.

Kirkeuglen er en trist historie. Engang var denne lille ugle, der tidligere lød navnet minervaugle efter dens latinske navn for den græske Athene, der var visdommens gudinde, en af de mest almindelige ugler i Danmark og forekom som tillidsfuld ynglefugl ved talrige gårde, i levende hegn, stendiger og bygninger. I dag er der mindre

end 20 ynglepar tilbage, alle i Jylland. Det stadig mere effektive, rationelle og monotone landbrug passer kirkeuglen meget dårligt. Trods gode menneskers mange bestræbelser på at hjælpe denne karakteristiske ugle, er der ikke meget, der tyder på, at den vil være at finde som ynglefugl i Danmark om blot få år. Lige syd for den dansk-tyske grænse, hvor landbruget er mere diversitært med små brug, mindre marker og mange husdyr, er der stadig mange kirkeugler. Dette landbrugslandskab giver på flere punkter minder om Danmark for 50 år siden, og det passer kirkeuglen godt.

Den store hornugle er i kraft af sin imponerende størrelse de danske ugles absolutte storebror. Med en vægt på op mod 3 kilo er den 6 gange tungere end natuglen, og der skal hele 15 fjerlette kirkeugler i samme vægtskål for at opveje én stor hornugle. Dermed er den store hornugle også nattens helt uforlignelige rovfugl, hvilket har betydet, at den på linje med dagrovfuglene tidligere blev lagt for grænseløst had i jægerkredse.

I Heilmann og Manniches pragtværk, Danmarks Fugleliv, fra 1930 skriver Manniche om den store hornugle: "Nu er den forlængst udryddet som Dansk Ynglefugl, da ingen Jagtejer taalte denne store, glubske og grådige Natrovfugl på sit Revier, hvor den unægteligt også kunne anrette betydelig skade på Vildtet". I løbet af de knapt hundrede år, der er gået siden Manniche gav denne karakteristik af vores største ugle, er luften mildnet betydeligt for de danske rovfugle og ugler, og den store hornugle er igen indvandret til Danmark. Den findes nu spredt over det meste af Jylland med omkring 100 ynglepar, men den har endnu ikke fundet vej til Fyn og Sjælland.

Netop nu kan man opleve det utrolige familieliv hos et ynglepar af stor hornugle gennem DOF's ugle-tv (www.dof.dk/oplevel-fuglene/ugletv), som sender "live" i døgndrift fra en rede i Sønderjylland. Man får her et indblik i uglens varierede menu, og man kan blandt andet konstatere, at den store hornugle er en glimrende rottejæger. Andre

*Foto tv. Skovhornugle i fyrretræ.
Foto th. Skovhornugleunger i rede.*

steder går den bestemt ikke af vejen for pindsvin, som den med sine stærke kløer behændigt skræller piggene af, før dyret fortæres. Jægere vil nok også kunne glæde sig over, at kragefugle mange steder udgør en væsentlig del af kosten hos den store hornugle.

Perleuglen er en nytilvandret ynglefugl, der indtil videre blot forekommer på Bornholm og et par midtjyske plantager. Her yngler den i gamle sortspættehuller eller i redekasser. Perleuglen er en udpræget nordlig art, der forekommer i nåleskovbæltet hele jorden rundt. Perleuglen er endnu mindre end kirkeuglen, og med en størrelse som en drossel skulle man ikke tiltro den de store jagtegenskaber. Men perleuglen er en sand musejæger, der ynder studsmus, som den dagligt slæber 5-10 stykker af hjem til sultne unger. Ikke dårligt af en 100 grams ugle.

Du har selv indflydelse på, om du har ugler på ejendommen

Vi ser ikke meget til uglerne men de er derude, og små som store tager de deres tårn med at reducere antallet af mus og rotter, til gavn for os alle. I gamle dage blev uglerne opfattet som ulykkesfugle og dødsvarslen, og selv Jeppe Aakjær skrev engang: "Uglen er den mest

Natugle i rede i bøgetræ.

forhadte af alle fuglene, thi hvor den viser sig spår den fortræd og ulykke". Med vores viden om uglernes levevis i dag kan vi med sindsro give Aakjær ret med tilføje "Ja, for gnavere og fasanekyllinger..."

Hvis du vil have ugler på din ejendom, så bevar de gamle hullede træer og sæt gerne nogle uglekasser op, hvor det er småt med gamle, overmodne løvtræer.

Alle artiklens uglefotos er taget af Helge Sørensen

Uglekasser på www.skovdyrkershop.dk

Skovdyrkerne sælger uglekasser på www.skovdyrkershop.dk.

Ugler kan mindske et af problemerne i løvtræskulturer, nemlig musegnav. Her har vi ikke længere nogle lovlige musemidler.

Men vær opmærksom på, at ugler også sætter stor pris på fasanekyllinger, så der skal holdes stor afstand til eventuelle fasanudsætninger.

Anstand under tag

Jagt fra skydestiger og skydetårne dækker over det fænomen, at man jager ovenfra og nedad. Indædt hadet at nogle, elsket af andre. De fleste har dog lidt mere fleksible holdninger til det, og kravler lejlighedsvist i højden for at se bedre ud. Fremover kan det oven i købet ske i ly for regnen, idet skydetårne fremover må forsynes med overdækning.

Af konsulent og jæger Per Kauffmann

Udgangspunktet for både skydestiger og skydetårne er, at klovbærende vildt og ræv må skydes fra en "konstruktion", der kan være placeret op til 5 meter over jorden. Jagtloven definerer to forskellige typer, nemlig enten en platform på en permanent opstillet konstruktion (et skydetårn), eller et sæde på en ikkepermanent opstillet (og derved transportabel) skydestige.

Umiddelbart lyder de to konstruktioner temmelig ens, men der er absolutte forskelle i deres fordele og ulemper – og forskellige krav til, hvor de må være opstillet. Disse forskelle er med til at afgøre, om du skal vælge skydetårnet eller skydestigen.

Fælles for dem begge er, at de under alle omstændigheder skal være opstillet mindst 130 meter fra anden mands ejendom, medmindre andet skriftligt er aftalt med ejeren af den anden ejendom.

Forskelle og fordele

Det, der adskiller de to typer hjælpemidler, er især kravene til placering. Skydetårnet skal være anbragt i en skov på mindst 0,5 hektar – enten i en bevoksning eller i et skovbryn. Er det ikke muligt, må du nøjes med en skydestige. Denne kan til gengæld anbringes mere fleksibelt – i en bevoksning, i en skov, et indre eller ydre skovbryn, en remise, et læhegn eller lignende bevoksninger – blot der er træer eller buske af mindst samme højde. Derudover skal den være stillet "op til et træ eller en busk", hvilket muliggør, at den kan være fritstående.

Fælles for både skydetårn og -stige er blandt andet, at:

- de kan medvirke til at skjule din fært i nærområdet
- du får et bedre udsyn, og derved kan du overskue eksempelvis lave sænkninger i terrænet eller se ned i tæt vegetation
- du kan opnå et acceptabelt kuglefang, især i lidt fladere terræner og ved kortere skudhold
- det giver langt mere ro på reviret, hvis man sidder på anstand i stedet for at bevæge sig rundt, sætte fært og dermed stresse sit råvildt
- det er meget nemmere at finde en god støtte for sin riffel, da man enten har skydetårnets kant eller skydestigens bøjle til rådighed for et fast anlæg
- der er færre myg 3-5 meter over jorden.

Ulemperne

Lige så indlysende som de nævnte fordele er, er der helt åbenbare ulemper ved at jage fra tårn eller stige, herunder blandt andet, at:

- der kan være tale om en forringelse af jagtens kvalitet. Den spænding, det giver at pürsche sig ind på en buk i et vanskeligt terræn, kan ikke erstattes af et skud fra et tårn eller en stige
- selv den smarteste og mest gennemdesignede skydestige, altid vil være et unaturligt element i naturen
- opstillinger kan give lidt nabostridigheder

De kendte skydetårne fungerer fint i solskin. Men i regn og rusk er de nye regler, der tillader et tag, en stor fordel.

- det kan være ualmindeligt koldt at sidde nogle meter over jorden, især fra stiger eller platforme uden sideafskærmning eller overdækning
- det kan skabe en falsk tryghed, idet man kan få fornemmelsen af at være usynlig.

Placering

Ud over at din opstilling naturligvis skal være lovlig, er der tre helt centrale overvejelser du skal gøre dig omkring placeringen. For det første gælder det om at vælge et sted hvor du har et godt udsyn, for det andet må du overveje, hvordan du kommer frem til stedet under forskellige vindforhold, og for det tredje må du vælge et sted, hvor byttedyrene med stor sandsynlighed kommer for.

Du skal huske, at den placering, der giver dig det bedste udsyn, ofte også giver dyrene den bedste mulighed for at få øje på dig. Den indgangsvinkel bør du derfor indregne, og nogen gange er det nødvendigt at indgå et kompromis mellem de to elementer. Du bør derfor overveje at placere stigen eller platformen lidt i skjul og

derefter fælde nogle træer eller blot skære det øverste af dem, så de yder en vis dækning, uden at det går ud over din mulighed for at observere eller skyde. Vær især opmærksom på din baggrund, og søg en placering med en mørk baggrund, eksempelvis træer eller høje buske, så du ikke sidder i silhuet.

Dyrenes dagsrytme veksler mellem fødeindtag i det åbne, og drøvtygning i det skjulte. Det er denne vekslen i aktivitet du skal satse på, så i stedet for at placere dig i nærheden af nattesæderne i granskoven, eller ved marker med god føde, bør du placere dig, hvor vildtet passerer. Det giver dig en langt bedre mulighed for at komme usynligt på plads.

Vind og adgangsveje

Overvej i øvrigt også vindforholdene, så du ikke placerer skydetårnet vestpå i forhold til lysningen, især hvor vestenvinden er fremherskende. Ganske vist er det rarest at have vinden i nakken, men jagtmæssigt er det ikke særlig effektivt.

Foto tv. eksempel på et overdækket skydetårn fra firmaet Jagttræ. Foto th. eksempel på et overdækket skydetårn fra firmaet TK Jagttårne.

Det er helt afgørende, at man kan komme frem til stigen eller tårnet uden at blive set, og især uden at sende fært hen i områder, hvor dyrene normalt holder til i sine hvileperioder, altså tykninger og tættere vegetation. Det kan derfor være nødvendigt at bruge en længere omvej frem til stedet og naturligvis også at have en alternativ adgangsvej, når vinden er i et andet hjørne end ellers.

Sørg for at dine adgangsveje går gennem en skovbevoksning, langs et læhegn eller andet tilsvarende, så dyrene hverken ser eller hører dig. Der er ikke meget ved at vælge en perfekt placering, hvis du ikke kan komme derhen uden at varsko alt vildt i nærheden.

Konkret om overdækning af skydetårne

Lovteksten i "Jagt fra kunstige skjul" er for nylig blevet ændret. Helt konkret er der ingen ændringer i reglerne for skydestiger, men når det gælder skydetårne, hedder det i lovteksten: "Skydetårnet skal være udført af træ eller metal, og skydetårnets platform må ikke være forsynet med sider, der måler mere end 110 cm i højden fra platformens vandrette plan. Platformen må højst være hævet 5 meter over jorden, have et gulvareal på maksimalt 2 m² og kan være forsynet med en let skrånende, flad overdækning i træ eller ikke reflekterende metal af samme størrelse som gulvarealet tillagt et udhæng på maksimalt 10 cm."

"En let skrånende, flad overdækning i træ eller ikke reflekterende metal" giver længe ventede fordele for jægeren i forhold til at kunne sidde i ly for regnen, hvilket udvider mulighederne for jagten og øger komforten, især i forhold til drivjagter i efteråret. Som det fremgår, kan man alene bruge træ eller metal til overdækningen, hvilket bogstaveligt talt betyder at man ikke kan bruge hverken tagpap eller plast. Hvad enten det skyldes lovsjusk eller der ligger dybere tanker bag, er ikke godt at vide, men mon ikke man vil kunne få tilgivelse for at anvende tagpap til sin overdækning? Vær i øvrigt opmærksom på, at en tagoverdækning medfører, at tårnet bliver højere og tungere, hvilket understellet naturligvis skal tilpasses efter.

Der er i dag mindst to virksomheder der sælger præfabrikerede jagttårne med overdækning. Den ene er Jagttræ (Jagtrae.dk), der markedsfører tysk-producerede jagttårne i Danmark. Et andet firma, TK Jagttårne (tkjagttårne.dk), har sat fokus på sikkerheden ved at få sine overdækkede tårne godkendt af Dansk Teknologisk Institut.

Skydestige eller skydetårn?

Den flytbare skydestige er en let konstruktion, og derfor uden den sidebeklædning og eventuelle overdækning som skydetårne nu kan udstyres med. Kombinationen af sidebeklædning og overdækning giver to meget store fordele. For det første dækker sidepladerne for vinden på underkroppen og en del af overkroppen. For det andet skærmer pladerne for bevægelser. Så hvis man gerne vil have lidt bevægelsesfrihed og samtidig læ for blæsten, er et skydetårn mere velegnet end en stige. Med de nye regler for overdækning opnår man herudover at kunne sidde i ly for regn, slud, hagl og sne.

Et andet forhold, der kan afgøre, om du skal vælge en platform eller en stige, er, hvor sikker du er på placeringen. Er det første år, du har området, vil det være bedst at starte med en skydestige, da den nemt kan flyttes, hvis det viser sig at placeringen ikke er optimal. På den anden side bør du opsætte et skydetårn, hvis du af erfaring ved, at stedet er det helt rigtige. Har du allerede opstillet en skydestige på stedet, kan den flyttes til et andet område, hvor du kunne tænke dig at eksperimentere lidt.

Tilhører du gruppen af jægere, der, på grund af alder eller af andre grunde, er mindre adræt og mindre smidig end de fleste, bør du vælge et skydetårn. Adgangen til skydestigen er nemlig oftest placeret foran, og det er ikke altid helt nemt at komme op og vride sig rundt på sædet. Samtidig er stigen normalt ret smal og med tynde

trin. Modsat forholder det sig med de fleste skydetårne, der er solide og med brede og kraftige trin, og hvor selve stigen er placeret bagest, så man nærmest bare kravler ind på plads.

Knæk og bræk.

**Nyd din skov
– og dyrk den
med Skovdyrkerne**

SKOVDYRKERNE

Følg os på www.facebook.com/Skovdyrkerne

Skovdyrkeren 47 – 2017

19

Udkantstanker

En vestjysk kunstner, datter af et af vore medlemmer, har i nogle af sine værker kredset omkring tilværelsen derude – langt fra de store byer – hvor de fleste af vore medlemmer bor. Både teksten og de hækledede motiver er fra udstillingen *Rundt i Reservatet*.

“Alt har sin stund og hver en ting under himmelen sin tid” - og hvilken tid har det ikke haft, udkantsområdet her! Tidligere generationer sled sig op på at opdyrke jorden og forsøge at fravriste naturen et udkomme her. Der blev kæmpet hårdt for hver ny meter hede under plov. Området bidrog til landets rigdomme. Her blev plantet og ryddet, her blev nedrevet og opbygget, ja sandelig - her blev grædt og leet, sørget og danset.

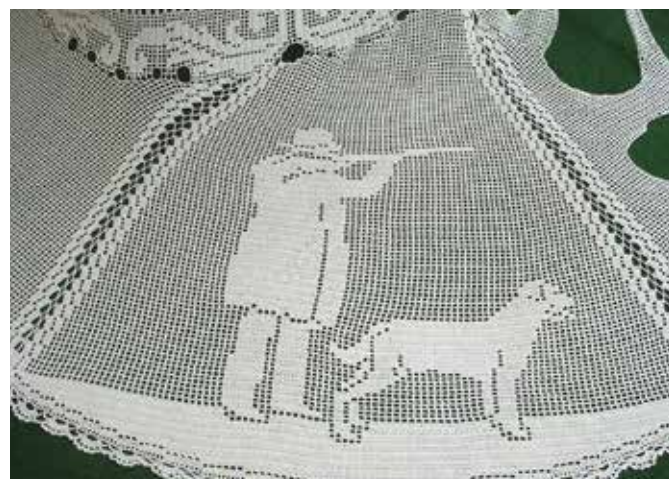
Sådan har ethvert landskab sin historie, det har sit mønster, som strammes, giver sig og ændres i takt med de ting, der sker i det. En ny orden etablerer sig. Og hvilken sikkerhed har de, der gik forud vel nogensinde haft - når de skuede ud i horisonten - for, hvad der fandtes derude på den anden side randen?

Karen Havskov Jensen,
Nees i Vestjylland
www.karenhavskov.dk

Jeg bor i et udkantsområde, et randområde. Sørgerandsområde. For de siger, at det ikke har langt igen og snart falder ud over kanten.

Området tilses med bekymrede miner - hver gang peger tallene i den forkerte retning og prognosen er dårlig. Med rynkede bryn spørges der: Hvor længe endnu, før de vitale organer sætter ud?

Områdets børn og børnebørn kommer på korte sygebesøg, før de atter haster tilbage til livet i byen.

Mere natur og vildt i skovene – hvad kan du selv gøre?

Skovdyrkerne udgiver nu en praktisk håndbog med masser af inspiration til dem, der gerne vil forbedre biodiversiteten og jagtmulighederne på deres ejendom. Bogen præsenteres ved en reception i Skovdyrkerens Hus i Ry, hvor de to forfattere vil fortælle om deres arbejde med bogen, og hvor alle deltagere får et eksemplar af bogen med hjem.

Bogen henvender sig til den selvaktive skovejer, som ønsker at fremme natur og vildt i sin skov. Der er lagt vægt på at formidle viden med praktiske hands-on råd og erfaringer, der gør det let selv at gå i gang.

Bogens overordnede mantra er: Skab variation! Det kan alle gøre, og det behøver ikke at koste alverden. Det handler bare om at gøre det rigtige.

Der er afsnit om naturværdier og biodiversitet, om hvordan man forøger mangfoldigheden på sit terræn, om naturgenopretning og plantning, om hvordan der skabes mere lys i skoven, om grøfter, vandløb og søer, samt om vildtets behov, om tilskudsfoder, vildtagre og foderbuske.

Hvert kapitel starter med et ejendomsportræt, hvor kapitlets tema slås an. Derefter gennemgås emnet generelt med utallige råd til praktiske aktiviteter.

Bogen afsluttes med et årshjul for natur- og vildtpleje, der måned for måned gennemgår aktuelle aktiviteter. Denne kalender er vedlagt dette nummer af *Skovdyrkeren*, og vi håber, at den kan medvirke til, at den enkelte skovejer får gennemført sine tiltag rettidigt.

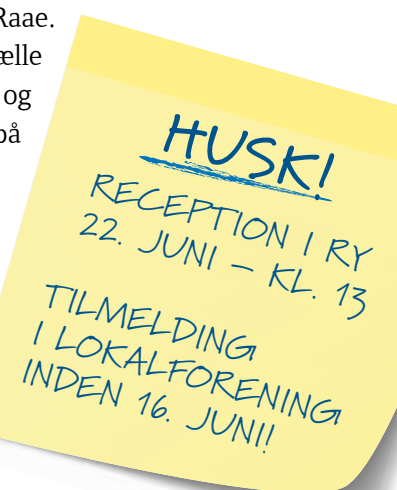
Kom til reception den 22. juni og få et gratis eksemplar af bogen

Bogen er skrevet af to erfarne praktikere, jæger og jagtjournalist Per Kauffmann og skovrider gennem mange år ved Skovdyrkerne, Karsten Raae. De vil på receptionen fortælle om deres arbejde med bogen, og Skovdyrkerne byder undervejs på en forfriskning.

Receptionen foregår i Skovdyrkerens Hus, Parallelvej 9A, 8680 Ry. Af hensyn til serveringen ser vi meget gerne, at medlemmer, som har lyst til at deltage i receptionen, tilmelder sig gennem deres lokalforening – senest den 16. juni.

Medlemmer, der ikke har mulighed for at deltage, kan købe bogen på www.skovdyrkershop.dk, hvor de får den til halv pris (100 kr. + moms og porto). Skynd dig, mens vi har det tilbud.

(phi@skovdyrkerne.dk)

Alt i naturen følger en årsrytme. De fleste aktiviteter er derfor årstidsafhængige. Det bedste tidspunkt for selve udførelsen kan som regel fastlægges ganske nøje. Noget andet er den planlægning, der går forud. Her opsummeres de næste måneders vigtige gøremål.

Juni, juli og august måned i skoven...

- Det er tid til grøfterensning. Husk, at behovet for afvanding varierer med træart og træalder. God afvanding øger træernes vækst og stabilitet (for eksempel i stormvejr).
- Alt gror nu, så hold kulturerne rene for ukrudt. Få det sidste træ ud af skoven, og hold øje med lus og biller.
- Planlæg sommerskovninger og bestil planter til sommerplantninger. Sæt hegn der, hvor der skal plantes i august.
- Nøjes med afdrifter ved sommerskovninger i løvtræ, da barken endnu kan være løs. Savværkerne giver ofte tillæg på 5-10 % for sommerskovet bøg. Også tidlige leverancer af andre træarter kan give tillæg. I en tør sommer kan man mange steder færdes uden at maskinerne laver spor.
- Forbered selvforyngelser i bøg. Jorden skal bearbejdes, da bøgen spirer bedst i blottet mineraljord. Husk, at planterne kræver lys for at spire og gro, så der skal vises ud og kort efter oldenfaldet foretages en såkaldt lysningshugst.
- Sommerplantning af nåltræ.
- Tjek, at flisafsætningen er på plads, og at læggepladserne er i orden. Måske skal der skæres opvækst ned og fjernes grene på nærtstående træer, så kranen kan arbejde.
- Det er tid til at kappe vanris på egne og eventuelt få foretaget en udmærkning af hovedtræer sammen med udvisning til den kommende hugst.

... i juletræerne og grøntet...

- Nordmannsgranens topskud stopbehandles med det valgte kemiske produkt. Producenter går ofte efter topskud med slutlængde på 30 cm. Så hold øje med strækningsvæksten.
- Ultimo juni kan der udsprøjtes specielle bladgødskninger på nålene. Spørg din skovfoged til råds.

- Når skuddene er tilpas hærdede, kan der igen køres med rækkegående maskiner i de ældre kulturer med afskærmet Roundup og gødning.
- Nobilis klippebevoksninger gødes, når skudstrækningen er tilendebragt i juli.
- S-toppe og andre uregelmæssigheder rettes med pinde, grenrettere og lignende.
- Galmideangreb kan forekomme hele sommeren, så tjek træerne og sprøjt med svovl efter behov. Undgå det i meget varmt vejr og høj sol.
- Juletræskulturer klargøres til fremvisning: Slå sporene, buskryd ukrudtet, fjern fuglepinde og lav prøvemærkning.
- Sidst i august skal der farvegødskes ved bredsåning.

... og hos vildtet

- Det er tid til klargøring af udsætningplads. Sørg for strøm på trådene, fjern større grene, der hænger ind over voli-erenettet og giver adgang for mår, læg rigeligt med kråseflint til fuglene, lav kortslåede områder eller spor osv.
- Udsætning skal ske i godt vejr og tidligt om morgenen. Ved dårligt vejr, bed da opdrætteren om at beholde fuglene et par dage mere.
- Efter høst er det stadig muligt at anlægge vildtagre på stubmarkerne. Vi anbefaler en hurtigtvoksende afgrøde som f.eks. "Utopia".
- Alternativt kan næste års vildtagre anlægges allerede efter høst. Udbyttet i år bliver ikke stort – til gengæld kommer man tidligt fra start året efter. Vi anbefaler Skovdyrkernes "Topmix" eller en blanding af røgræs, cikorie og gul stenklover.

Karsten Raae, Per Hilbert, Asbjørn Hellesøe-Jensen